

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І.І. МЕЧНИКОВА
ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ
КАФЕДРА ДИФЕРЕНЦІАЛЬНОЇ І СПЕЦІАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

ПАТОПСИХОЛОГІЯ (З НЕЙРОПСИХОЛОГІЄЮ)

Електронні методичні рекомендації
до семінарських занять та самостійної роботи
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 053 Психологія

ОДЕСА

ОНУ

2024

УДК 616.89(076)

П205

Укладачі:

Родіна Наталя Володимирівна, доктор психологічних наук, професор кафедри диференціальної і спеціальної психології Одеського національного університету імені І.І. Мечникова.

Коваль Ганна Шаміліївна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри диференціальної і спеціальної психології Одеського національного університету імені І.І. Мечникова.

Рецензенти:

Кременчуцька М. К., кандидат психологічних наук, професор кафедри диференціальної і спеціальної психології Одеського національного університету імені І.І. Мечникова.

Чачко С. Л., кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психологічного консультування Одеського національного університету імені І.І. Мечникова.

*Рекомендовано вченою радою факультету психології та соціальної роботи
ОНУ імені І. І. Мечникова.*

П 205 Патопсихологія (з нейропсихологією) [Електронний ресурс]:
електрон. метод. рекомендації до семінарських занять та самостійної роботи з курсу для студ. першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спец. 053 Психологія / уклад. Родіна Н.В., Коваль Г.Ш, Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2024. 0,7 МБ.

Методичні рекомендації для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форми навчання за спеціальністю 053 «Психологія» розроблено відповідно до навчального плану і робочої програми та сілабусу курсу; складаються з методичних рекомендацій із проведення самостійних та практичних занять, завдань для самостійної та практичної роботи, питань до іспиту. списку рекомендованої літератури. Дисципліна «Патопсихологія» спрямована на забезпечення майбутніх психологів теоретичними знаннями та практичними вміннями з основ патопсихології, а також, здатність застосовувати на практиці патопсихологічний діагностичний інструментарій.

УДК 616.89(076)

Коваль Г.Ш., 2024

© Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, 2024

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Теми лекційних занять.....	7
Теми та зміст семінарських занять.....	8
Рекомендації до самостійної роботи.....	17
Теми доповідей-презентацій	18
Рекомендації до практичної роботи.....	19
Практичні завдання.....	21
Питання до підсумкового контролю.....	27
Рекомендована література.....	30
Електронні ресурси.....	34

ВСТУП

Патопсихологія - наука про закономірності порушень психіки при різних захворюваннях (на відміну від психопатології або загальної психіатрії, які вивчають психічні захворювання та межові стани).

Дисципліна «Патопсихологія (з нейропсихологією)» відноситься до нормативних дисциплін підготовки здобувачів першого рівня вищої освіти (бакалаврський рівень). В основу курсу покладено освітньо-професійна програма підготовки бакалавра галузі знань 05 – соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 053 – психологія.

Предмет освітньої компоненти – вивчення закономірностей розладів психічної діяльності при хворобі.

Міждисциплінарні зв'язки: курс «Патопсихологія» органічно зв'язаний з такими дисциплінами: «Загальна психологія», «Клінічна психологія», «Вікова психологія».

Мета: формування у студентів теоретичних знань з патопсихології та навички роботи психолога-фахівця у сфері патопсихології для успішної діагностики та психологічної корекції найбільш поширених форм психічної патології

Завдання:

- опанувати фундаментальні теоретичні засади патопсихології;
- сформуванати уявлення про місце патопсихології в контексті інших психологічних дисциплін, зв'язку з іншими суміжними дисциплінами (віковою психологією, клінічною психологією, педагогікою, фізіологією);
- сформуванати уявлення про основи нейропсихології, обґрунтувати роль та місце нейропсихології в системі сучасних медичних знань, розрізняти основні напрямки нейропсихології, їх об'єкт і мету, скласти схему комплексного нейропсихологічного дослідження;
- ознайомити студентів з основними методами патопсихологічного дослідження;
- ознайомити студентів із загальнопсихологічними фундаментальними

проблемами, що вирішуються патопсихологією;

– сформулювати практичні навички та вміння при застосуванні патопсихологічних діагностичних методик, навчитись інтерпретувати одержані дані відповідно до завдання, скласти висновок на основі одержаних результатів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен знати:

- фундаментальні теоретичні основи патопсихології;

- основні методи патопсихологічного дослідження;

- загальнопсихологічні фундаментальні проблеми, вирішувані патопсихологією;

вміти:

- збирати анамнез для дорослих;

- формулювати завдання патопсихологічного дослідження випробуваного;

- скласти програму патопсихологічного дослідження, наводити її обґрунтування;

- володіти основними методиками діагностики порушень пізнавальної сфери і особистості;

- встановлювати взаємозв'язки між виявленими в ході психодіагностики феноменами і інтерпретувати одержані дані;

- скласти патопсихологічний висновок за даними патопсихологічного дослідження;

- скласти документацію патопсихологічного дослідження для архіву (протоколи дослідження, виписки з історії хвороби).

ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль 1 Основи патопсихології та нейропсихології

Тема 1. Патопсихологія, її предмет, теоретичні основи і актуальні проблеми.

Тема 2. Проблема психічної норми та патології.

Тема 3. Принципи побудови патопсихологічного дослідження.

Тема 4. Нейропсихологія. Основні поняття, методи дослідження, основні напрямки розвитку, історичні етапи становлення.

Змістовий модуль 2. Основні види порушень психіки та особистості

Тема 5. Порушення відчуття, сприйняття, уваги.

Тема 6. Порушення пам'яті, мислення, мовлення

Тема 7. Порушення особистості.

Тема 8. Порушення свідомості та самосвідомості.

ТЕМИ ТА ЗМІСТ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль 1.

Семінарське заняття №1.

Тема: Патопсихологія, її предмет, теоретичні основи і актуальні проблеми.

Навчальна мета заняття: формування розуміння етапів та логіки становлення патологічно психології як науки та концептуальних методологічних знань в галузі патопсихології.

Питання для обговорення:

1. Історія патопсихології.
2. Методологічні основи патопсихології .

Основні поняття: предмет патопсихології, об'єкт патопсихології, завдання та принципи патопсихології, методи патопсихології.

Завдання для самостійної роботи

- Підготовка питань, що винесені на обговорення.
- Теоретична робота з літературними джерелами, конспектом, першоджерелами з теми семінару.

- Підготовка презентації.

Питання для самоконтролю.

1. Дайте визначення патопсихології.
2. Що вивчає патопсихологія?
3. У чому полягає завдання патопсихології?
4. У чому полягає значення патопсихології для психології?
5. У чому полягає значення патопсихології для медичної практики?
6. Назвіть ознаки психічної патології.
7. Із якими науками пов'язана патопсихологія?
8. Поясніть зв'язок патопсихології з педагогікою.
9. Назвіть основні принципи патопсихологічних досліджень.
10. Поясніть, чому патопсихологічне дослідження повинно давати можливість виявляти структуру не лише змінених, а й збережених форм психічної діяльності хворого.
11. Чому в патопсихологічному дослідженні використовують багато методик?
12. Для фахівців якого профілю важливі знання патопсихології?

Література:

1. Закалик Г. М., Терлецька Ю. М. Патопсихологія: понятійно-термінологічний словник: Навчальний посібник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2016. 156 с.
2. Максименко С.Д., Чуприков А.П., Прокопович Є.М. та ін.. Патопсихологія. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Видавництво ТОВ "КММ", 2010, 210 с.
3. Основи медичної психології: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. мед. навч. закл. IV рів. акред. та лік.-інтерн. / Ждан В.М., Скрипніков А.М., Животовська Л.В. та ін. Полтава: ТОВ «АСМІ», 2014. 255 с.
4. Родіна Н.В. Патопсихологія з елементами нейропсихології: навчально-методичний посібник. Донецьк: «Східний видавничий дім», Одеса: ОНУ ім. І.І. Мечникова, 2015. 196 с.

5. Турецька Х., Гурська Т. Патопсихологія: навчальний посібник. Тернопіль: Навчальна книга. Богдан, 2015. 160 с. 5. Bleuler E. Lehrbuch der Psychiatrie. Berlin: Springer, 2012. 224 p.

Семінарське заняття №2.

Тема: Проблема психічної норми та патології.

Навчальна мета заняття: Ознайомлення з проблемою психічної норми та патології.

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика понять «норма» та «патологія у психологічній науці».
2. Підходи до оцінки поведінкової норми, патології і девіацій.

Основні поняття: психічна норма, психічна патологія, здоров'я, відхилення, аномалії, порушення та хвороби.

Завдання для самостійної роботи:

- Підготовка питань, що винесені на обговорення.
- Теоретична робота з літературними джерелами, конспектом, першоджерелами з теми семінару.
- Підготовка презентації.

Питання для самоконтролю.

1. Проблема співвідношення розвитку та розпаду психіки
2. Біологічні та соціальні чинники аномального психічного функціонування.
3. Медичні критерії норми.
4. Поняття відхилення, аномалії, порушення та хвороби в психології та
5. психіатрії.
6. Підходи до оцінки поведінкової норми, патології і девіацій: соціальний, психологічний, психіатричний, етнокультуральний, віковий, гендерний, професійний, феноменологічний.
7. Статистичний підхід.

8. Культурно-релятивістський підхід.
9. Психопатологічний підхід.
10. Гуманітарний (гуманістичний) підхід.
11. Критерії психічного здоров'я.

Література:

1. Коцан І.Я., Г.В. Ложкін, М.І. Мушкевич. Психологія здоров'я людини. Луцьк: РВВ «Вежа» ВНУ ім. Лесі Українки, 2009. 316с.
2. Мартинюк І.А. Патопсихологія. Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 208 с.
3. Максименко С. Д. Медична психологія / [Максименко С.Д., Цехмістер Я.В., Коваль І.А., Максименко К.С.]; за заг. ред. С. Д. Максименка. Київ, 2014. 520 с.
4. Ніконенко Ю.П. Клінічна психологія: Навчальний посібник. Вид. КНТ Київ, 2016. 369 с.
5. Родіна Н.В. Патопсихологія з елементами нейропсихології: навчально-методичний посібник. Донецьк: «Східний видавничий дім», Одеса: ОНУ ім. І.І. Мечникова, 2015. 196 с.
6. Савенкова І.І. Навчально-методичний посібник «Патопсихологія». Миколаїв, 2017. 158 с.

Семінарське заняття №3

Тема: Принципи побудови патопсихологічного дослідження.

Навчальна мета заняття: Ознайомлення з Експериментальними методами патопсихології.

Питання для обговорення:

1. Патопсихологічний експеримент.
2. Принципи, правила та особливості патопсихологічного експерименту.

Основні поняття: експериментально-психологічні методики, патопсихологічний експеримент, навчальний експеримент, форми психічної діяльності.

Завдання для самостійної роботи:

- Підготовка питань, що винесені на обговорення.

- Теоретична робота з літературними джерелами, конспектом, першоджерелами з теми семінару.

- Підготовка презентації.
- Підготовка реферату.

Питання для самоконтролю:

1. Фактори налагодження психологічного контакту.
2. Поняття психографічного мінімуму.
3. Принципи складання «батареї тестів».
4. Етапи інтерпретації результатів.
5. Особливості проведення патопсихологічного експерименту.
6. Принципи підбору експериментально-психологічних методик.
7. Фактори відбору методик: цілі експериментального дослідження, особисті.
8. Соціально-демографічні особливості обстежуваного, комунікативні характеристики, наявність упередженого ставлення та тенденцій до викривлення результатів.
9. Особливості надання інструкцій.
10. Експериментально-психологічні методики: стандартизовані та не стандартизовані, якісні та кількісні, методики самозвіту, досягнень, проєктивні.
11. Основні принципи аналізу і інтерпретації даних.

Література:

1. Коробіцина М.Б. Психологічна діагностика психічних розладів та розладів поведінки у дорослих та відповідні реабілітаційні заходи. Одеса:»Астропринт», 2015. 82 с.
2. Максименко С. Д. Медична психологія / [Максименко С.Д., Цехмістер Я.В., Коваль І.А., Максименко К.С.]; за заг. ред. С.Д. Максименка. Київ, 2014. 520 с.
3. Приходько Ю.О. Практична психологія: введення у професію: навч. Посібник. Київ: Каравела, 2010.
4. Приходько Ю.О. Психологічний словник-довідник: навч. посіб. для студ.

вищ. навч. закл. Київ: Каравела, 2012.

5. Стець В.І., Хавула Р.М. Патопсихологія: навчально-методичний посібник. Дрогобич: Видавничий відділ ДДПУ ім. І. Франка, 2015. 240 с.

Семінарське заняття №4

Тема : Нейропсихологія. Основні поняття, методи дослідження, основні напрямки розвитку, історичні етапи становлення.

Навчальна мета заняття: опанувати базові категорії та поняття нейропсихології як науки, особливості функціонування та проявів мозкової активності, вищих психічних функцій.

Питання для обговорення:

1. Основні положення нейропсихології
2. Нейропсихологічні розлади та їх особливості

Основні поняття: нейропсихологія, психічні функції, функціональна асиметрія мозку та патологія, латеральна специфічність півкуль.

Завдання для самостійної роботи:

- Підготовка питань, що винесені на обговорення.
- Теоретична робота з літературними джерелами, конспектом, першоджерелами з теми семінару.
- Підготовка презентації.

Питання для самоконтролю:

1. Сучасний стан нейропсихології.
2. Базові нейропсихологічні поняття
3. Основні симптоми та синдроми нейропсихологічних розладів.
4. Теорія виникнення асиметрії.
5. Розвиток асиметрії в онтогенезі.
6. Праворукість та ліворукість.
7. Розщеплений мозок
8. Види нейропсихологічних розладів
9. Нейропсихологічні механізми управління поведінкою.

10. Психологічна допомога при нейропсихологічних розладах

Література:

1. Анатомія, фізіологія, еволюція нервової системи. І. Маруненко, Є. Неведомська, Г. Волковська. Центр учбової літератури, 2021. 184 с.
2. Бакаєв С.Д. Клінічна нейропсихологія: навч. посібник. Київ: Вища шк., 2022. 220 с.
3. Заболотна А.В. Нейропсихологія: підручник. Київ: Вища шк., 2022. 398с.
4. Коробіцина М.Б. Психологічна діагностика психічних розладів та розладів поведінки у дорослих та відповідні реабілітаційні заходи. Одеса: «Астропринт», 2015. 82 с.
5. Мартнюк А.І. Патопсихологія: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 208с.
6. Родіна Н.В. Патопсихологія з елементами нейропсихології: навчально-методичний посібник. Донецьк: «Східний видавничий дім», Одеса: ОНУ ім. І.І. Мечникова, 2015. 196 с.
7. Савенкова І.І. Нейропсихологія: навчально-методичний посібник. Миколаїв: МНУ, 2021. 220с.
8. Чабан О.С. Гуменюк, В.А. Вербенко. Нейропсихологія. Тернопіль: ТДМУ «Укрмедкнига, 2014. 92 с

Змістовий модуль 2. Основні види порушень психіки та особистості

Семінарське заняття №5

Тема: Порушення відчуття, сприйняття, уваги

Навчальна мета заняття: Ознайомлення з порушеннями відчуття, сприйняття, уваги, пам'яті, мислення, мовлення.

Питання для обговорення:

1. Психологія та патопсихологія відчуття, сприйняття, уваги
2. Психологія та патопсихологія пам'яті, мислення, мовлення.

Основні поняття: Абсолютний поріг чутливості, адаптація і сенсibiлізація, гіперестезії, сенестопатії, синестезії, порушення розумової працездатності, темп сенсо-

моторних реакцій, виснажуваність, охоронне гальмування.

Завдання для самостійної роботи:

- Підготовка питань, що винесені на обговорення.
- Теоретична робота з літературними джерелами, конспектом, першоджерелами з теми семінару.
- Підготовка презентації.
- Підготовка практичних завдань

Питання для самоконтролю:

1. Патологічні зміни сприймання, відчуття, уваги.
2. Класифікація порушень відчуття: гіперестезії, сенестопатії, синестезії.
3. Види патопсихологічних розладів при порушеннях сприйняття і їхнє патопсихологічне обґрунтування.
4. Порушення об'єму, спрямованості уваги, надмірна тугорухливість, виснажуваність уваги.
5. Патологічні прояви порушень пам'яті, мислення та мовлення.
6. Історія вивчення мнестичної функції в нормі та патології.
7. Групи порушень мислення, їх основні прояви та порушення інтелекту.
8. Класифікація порушень мовлення.
9. Основні методи дослідження порушень уваги, відчуття, сприйняття.
10. Основні методи дослідження порушень пам'яті, мислення та мовлення, порушень працездатності.

Література:

1. Абрамовіц Дж.С., Джейкобі Р. Дж. Обсесивно-компульсивний розлад у дорослих. Львів: Свічадо, 2018. 156 с.
2. Даренд М. В. Тяжкі поведінкові проблеми. Львів: Свічадо, 2018. 190 с.
3. Ентоні М., Рова К. Розлад соціальної тривоги.. Львів: Свічадо, 2018.
4. Мартинюк А.І. Патопсихологія: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 208с.

5. Максименко С.Д., Чуприков А.П., Прокопович Є.М. та ін.. Патопсихологія. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Видавництво ТОВ “КММ”, 2010. 210 с.

6. Родіна Н.В. Патопсихологія з елементами нейропсихології: навчально-методичний посібник. Донецьк: «Східний видавничий дім», Одеса: ОНУ ім. І.І. Мечникова, 2015. 196 с.

7. Столяренко О.Б. Психологія особистості. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 280 с.

8. Свааб Д.Ф. Наш творчий мозок. Харків: Клуб Сімейного Дозвілля, 2019. 463 с.

9. Титаренко Т.М. Психологічне здоров'я особистості: засоби самопомоги в умовах тривалої травматизації: монографія. Нац. акад. пед. наук України, Ін-т соц. та політ. психології. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2018. 160 с. 3.

10. Bromley D.B. The psychology of human ageing. L., 2014. 452 p

Семінарське заняття № 6

Тема: Порушення особистості.

Навчальна мета заняття: Патопсихологічні прояви порушень особистості.

Питання для обговорення:

1. Норма та патологія емоційно-вольової та мотиваційно-потребової сфери особистості.

2. Норма та патологія особистості.

Основні поняття:

Завдання для самостійної роботи:

- Підготовка питань, що винесені на обговорення.
- Теоретична робота з літературними джерелами, конспектом, першоджерелами з теми семінару.

- Підготовка презентації.

- Підготовка практичних завдань

Питання до самоконтролю:

1. Порушення потребова-мотиваційної сфери.
2. Порушення емоцій і почуттів.
3. Поняття особистості в нормі.
4. Акцентуації, неврози і психопатії.
5. Психологічні особливості та внутрішньо особистісний конфлікт при нев-
розах.
6. Психологічна сутність психопатій.
7. Порушення формування характерологічних особливостей особистості.
8. Види діагностики по DSM-V та МКХ-11.
9. Відмінності між акцентуаціями характеру, неврозами, психопатіями та пси-
хозами.
10. Патопсихологічна сутність адиктивної, девіантної, делінквентної поведінки.

Література:

1. Абрамовіц Дж.С., Джейкобі Р. Дж. Обсесивно-компульсивний розлад у дорослих. Львів: Свічадо, 2018. 156 с
2. Герасименко Л.О., Скрипніков А.М., Ісаков Р.І. Психогенні психічні розлади: навчально-методичний посібник. Київ: Медицина, 2021. 364 с.
3. Зінченко С.М. Медична психологія. Розділ «Сексологія та сексопатологія»: Навч. посібник. Київ, 2005. 64 с.
4. Зінченко С.М. Медична психологія. Розділ «Девіантна поведінка»: Навч. посібник. Київ, 2006. С. 38-75.
5. Максимова Н.Ю. Психологія адиктивної поведінки. Київ, 2001. 320 с.
6. Медична психологія (Том 1)/ Г.Я. Пилягіна, О.О. Хаустова, О.С. Чабан та ін. Вінниця: Нова книга, 2020. 358 с.
7. Медична психологія (Том 2)/ Г.Я. Пилягіна, Н.О. Марута, О.С. Чабан та ін. Вінниця: Нова книга, 2020 496 с.
8. Психіатрія: Підручник / За ред. В.М. Козідубової, В.М. Кузнецова, В.А. Вербенко, Л.М. Юр'євої, О.О. Фільца, І.О. Бабюка. Харків: Оберіг, 2013. 1164 с.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Частина навчального матеріалу виноситься на самостійне вивчення студентами. Самостійна робота повинна активізувати засвоєння знань, набуття вмінь та навичок студентами для успішного застосування їх у подальшій роботі. СР включає самостійне опрацювання теоретичного матеріалу та підготовку до практичних завдань шляхом опрацювання рекомендованої літератури.

Напрямки самостійної роботи:

- конспектування теоретичного матеріалу та/або першоджерел;
- підготовка доповідей-презентацій;
- підготовка практичних завдань;
- підготовка до іспиту.

Підготовка теоретичних питань до семінарських занять передбачає опрацювання теоретичних питань з теми практичного заняття. Ці питання могли як розглядати під час лекції, так і виноситися на самостійне опрацювання.

Підготовка до іспиту має на меті узагальнення та систематизацію знань з дисципліни у цілому.

ТЕМИ ДОПОВІДЕЙ-ПРЕЗЕНТАЦІЙ

Вимоги до доповідей презентацій: 8-10 хвилин; посилання на авторів і список джерел (класичних та сучасних).

Теми:

№ з/п	Назва теми/види завдань
1.	Вплив психіатричних концепцій на становлення патопсихології (В.М. Бехтерев, С.С. Корсаков, Е. Крепелін, Е. Блейлер та ін.) (реферат). Внесок Б.В. Зейгарник до патопсихології (презентація).
2.	Психічна адаптація і дезадаптація (реферат). Існуючі підходи до прогнозування розвитку явищ дезадаптації (презентація).
3.	Основні принципи аналізу та інтерпретації даних у патопсихологічному

	дослідженні (презентація).
4.	Нейропсихологічне дослідження і його роль у патопсихологічній практиці. Методи нейропсихологічного дослідження (реферат, презентація).
5.	Психологія відчуття. Абсолютний поріг чутливості. Чутливість до розрізнення. Адаптація і сенсibilізація. Структурна складність відчуття. Вплив відчуття на психічний тонус. Властивості і фази сприйняття. Необхідні умови розвитку сприйняття. Види патопсихологічних розладів при порушеннях сприйняття і їхнє патопсихологічне обґрунтування (практичне завдання). Види уваги. Порушення уваги (практичне завдання).
6.	Механізми запам'ятовування. Кількісні і якісні порушення пам'яті. Психологічний аспект порушень пам'яті (практичне завдання). Психологія мислення. Теорії мислення. Основні операції мислення. Мислення та інтелект (практичне завдання). Розлади мовлення (афазії, дизартрія, мутизм) (реферат, презентація).
7.	Порушення формування характерологічних особливостей особистості (реферат, презентація).
8.	Неврози, реактивні стани, психосоматози – прояви несвідомих форм мотиваційної та емоційної сфери психічного життя людини (презентація).

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНОЇ РОБОТИ

Значне місце в системі підготовки фахівців-психологів посідають практичні заняття. Головним завданням їх проведення є закріплення теоретичних знань та перенесення останніх у довготривалу пам'ять.

Практичні заняття формують у майбутніх психологів уміння і навички з психології як навчальної дисципліни, допомагають їм оволодіти апаратом наукових досліджень.

Практичне заняття (лат. *practicos* - діяльний) - форма навчального заняття, в ході якої науково-педагогічний працівник організовує розгляд студентами окремих

теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентами відповідно сформульованих завдань. Ця форма занять проводиться в лабораторіях або аудиторіях, обладнаних необхідними технічними засобами навчання, обчислювальною технікою.

Кількість годин на практичні заняття з окремої дисципліни визначена навчальним планом. Перелік тем практичних занять міститься в робочій навчальній програмі дисципліни. Кількість студентів на практичному занятті не повинна перевищувати половини академічної групи.

Практичне заняття має бути добре підготовлене. За навчальною дисципліною завчасно підбирається необхідний методичний матеріал - тести для виявлення рівня оволодіння студентами відповідними теоретичними положеннями, набір завдань різного ступеня складності для розв'язання їх студентами.

Основні завдання практичних занять можна сформулювати в такий спосіб: поглиблення та уточнення знань, набутих на лекціях і в процесі самостійної роботи, формування інтелектуальних умінь та навичок планування, аналізу й узагальнень, опанування діючою технікою, набуття первинного досвіду організації та технікою психологічного дослідження, управління ним тощо.

Практичні заняття незалежно від їх конкретних особливостей значною мірою забезпечують відпрацювання умінь та навичок прийняття практичних рішень у реальних умовах, що мають в основі теоретичний фундамент.

Не дивлячись на те, що на практичних заняттях відпрацьовуються теми, за якими було прочитано лекції, потрібна на цих заняттях невелика теоретична частина, яка передує практичній. Це спрямовує студентів до наукового підходу у виконанні та аналізі практичних робіт, підвищує якість їхньої роботи.

Практичні (дослідні) завдання передбачають аналіз наукової літератури, осмислення прикладів навчальних ситуаційних задач та моделювання більш ефективного змісту способів і прийомів психологічної роботи.

Структура практичного заняття: проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок студентів та постановка науково-педагогічним працівником загальної

проблеми; розв'язування завдань (з їх обговоренням) та контрольних завдань; їх перевірка й оцінювання. Отримані студентом за окремі практичні заняття оцінки враховуються при виставленні підсумкової оцінки з відповідної навчальної дисципліни.

Практичні заняття мають відповідати таким вимогам:

1. Забезпечення розуміння студентами необхідності володіння базовими теоретичними знаннями.
2. Усвідомлення необхідності вироблення вмінь і навичок, що мають професійну спрямованість.
3. Забезпечення оптимальних умов для формування умінь і навичок.
4. Навчання студентів раціональних методів оволодіння вміннями й навичками.
5. Забезпечення самостійної діяльності кожного студента.
6. Дотримання систематичності й логічної послідовності у формуванні умінь та навичок студентів.
7. Розробка завдань для практичних занять з чіткою професійною спрямованістю.
8. Широке включення в систему практичних занять завдань творчого характеру.
9. Систематичний контроль виконання студентами практичних завдань.
10. Постійне заохочення практичної навчальної діяльності студентів.

У процесі проведення практичних занять використовуються різні методи навчання. Оскільки головним завданням цього виду навчальної роботи є формування умінь і навичок, провідне місце має відводитися різноманітним вправам (підготовчим, пробним, за зразком, тренувальним, творчим, практичним, усним, письмовим та ін.).

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Практичне завдання 1. Зробіть по 2 мануали на вибір по кожній з тем.

1. Розлади уваги

Методики:

1. Таблиці Шульте або Шульте-Платонова;
2. Коректурна проба Бурдона;
3. Методика «Лічба за Крепеліним»;
4. Методика Мюнстерберга.

2. Розлади пам'яті

Методики:

1. Методика заучування 10 слів;
2. Проба на асоціативну пам'ять
3. Дослідження «оперативної пам'яті».
4. Метод опосередкованого запам'ятовування (метод піктограм)

3. Розлади сприймання

Методики:

1. Сенсорна збудливість
2. Проба Ашафенбурга
3. Проба Рейхардта
4. Проба Ліпмана

Тема 4. Розлади мислення

1. Методика виключення зайвого
2. Методика виділення суттєвих ознак
3. Методика утворення аналогій
4. Методика піктограм

Мануал (наголос на першу «а») - це англійське слово, яке перекладається як «керівництво» або «інструкція користувача». Слово "mano" у перекладі з латині означає "рука".

1. Схема та зразок опису мануалів патопсихологічних методик.

Схема опису методики (мануал)

1. Автор-розробник тесту

2. Рік розробки, стандартизації
3. Спрямованість
4. Вік випробуваних
5. Вибірка стандартизації
6. Відомості про валідність, надійність
7. Наявні модифікації
8. Опис процедури проведення тесту
9. Інструкція
10. Стимульний матеріал
11. Обробка результатів
12. Ключі, шкали
13. Тестові норми, статеві відмінності, якщо є
14. Інтерпретація результатів, опис чинників, якщо є.

Практичне завдання 2. Складіть протокол спостереження за обстежуваним.

Орієнтовна схема патопсихологічного дослідження

Дослідження включає в себе:

- бесіду з обстежуваним;
- вивчення історії хвороби;
- спостереження за поведінкою;
- тестування;
- аналіз отриманих результатів;
- оформлення висновку.

В основному досліджуються порушення в розвитку особистості:

- Розлад сприйняття, уваги, пам'яті, мислення.
- Дослідження і вивчення історії життя людини.

Рекомендації

Інформація фіксується у протоколі, користуються при цьому символами (наприклад: закреслення символу, яким позначається якась ознака, позначається її відсутність, підкреслюванням - її наявність у середньому ступені, подвійне підкреслювання - сильна інтенсивність, обведення колом - дуже сильна інтенсивність, хрестиком - прояви ознаки, протилежної до тієї, яка позначена у карті-схемі, хвиляста лінія - передбачення наявності певної характеристики і т.д.).

Протокол спостереження починають з оцінювання зовнішнього вигляду:

1. Особливості будови тіла (наявність диспропорцій і фізичних вад, відповідність віку фізичному розвитку, схильність до маскулізації (у жінок) чи фемінізації (у чоловіків), надлишкова повнота чи худорлявість, тип будови тіла: астенічний, атлетичний, пікнічний);

2. Охайність одягу, шкіри;

3. Колір обличчя (свідчить про стан здоров'я, емоційний стан у даний момент);

4. Особливі прикмети (шрами, тату і т.д.);

5. Загальний тон настрою протягом дослідження;

6. Характеристика рухів;

7. Адекватність міміки і жестів;

8. Невротичні прояви - посилюються при наростанні напруженості й тривоги (тремтіння рук, знизування плечима, стереотипне гримасування, кусання нігтів або губів, шмограння носом, постійне перекладання предметів, сування на стільці, розхитування тощо);

9. Мовлення:

- якщо нечітко вимовляє слова, шепелявить, гнусавить, то можна робити припущення про наявність психічного недорозвитку;

- словниковий запас, точність висловлювання думки, вміння будувати складні речення - усе це свідчить про міру розумового розвитку та культурного рівня;

- наявність у мові аграматизмів, постійна зміна теми розмови, коли, не закінчивши говорити про одне, переходять до викладення іншого, схильність до ведення монологу (ніби відповідає на нечутні запитання) - усе це може бути симптомами

серйозних порушень у психічному розвитку;

10. Інформація про емоційно-вольові прояви:

- темп роботи і його зміни протягом обстеження;
- міра наполегливості при виконанні завдань;
- зосередженість або відволікання;
- як швидко з'являються ознаки втоми;
- чи намагається дитина проаналізувати завдання, що стоять перед нею, знайти різні варіанти вирішення, чи має вигляд безпорадної та розгубленої;
- як реагує на невдачу (чи реагує агресивно, чи звинувачує зовнішні обставини у невдачі, чи себе; чи намагається хитрувати, вгадуючи правильну відповідь, чи виправдовується та запевняє, що її помилки випадкові, чи сприймає невдачу байдуже);
- як реагує на підказку психолога, його зауваження та похвалу.

Досліджувані, в яких немає порушень у розвитку психічної діяльності та відхилень у поведінці, під час обстеження поводяться серйозно, вони зібрані й активні, їм цікавий процес роботи, оцінка результатів, радіють успіху й похвалі. При невдачі засмучуються але не втрачають самовладання, намагаючись подолати труднощі.

Практичне завдання 3. Проведіть патопсихологічне дослідження пізнавальних психологічних процесів: відчуття, увага, пам'ять, мислення. Оберіть для кожного процесу по 2 методики.

1. Розлади уваги

Методики:

5. Таблиці Шульте або Шульте-Платонова;
6. Коректурна проба Бурдона;
7. Методика «Лічба за Крепеліним»;
8. Методика Мюнстерберга.

2. Розлади пам'яті

Методики:

5. Методика заучування 10 слів;

6. Проба на асоціативну пам'ять
7. Дослідження «оперативної пам'яті».
8. Метод опосередкованого запам'ятовування (метод піктограм)

3. Розлади сприймання

Методики:

5. Сенсорна збудливість
6. Проба Ашафенбурга
7. Проба Рейхардта
8. Проба Ліпмана

Тема 4. Розлади мислення

5. Методика виключення зайвого
6. Методика виділення суттєвих ознак
7. Методика утворення аналогій
8. Методика піктограм

Протокол дослідження

Досліджуваний: _____

Експериментатор: _____

1. Увага

Дата:

Час:

- Методика_1:

Результати

Інтерпретація отриманих даних

- Методика_2:

Результати

Інтерпретація отриманих даних

2. Пам'ять

Дата: **Час:**

- Методика 1

Результати

Інтерпретація отриманих даних

- Методика 2

Результати

Інтерпретація отриманих даних

3. Сприймання

Дата: **Час:**

- Методика 1

Результати

Інтерпретація отриманих даних

- Методика 2

Результати

Інтерпретація отриманих даних

4. Мислення

Дата: **Час:**

- Методика 1

Результати

Інтерпретація отриманих даних

- Методика 2

Результати

Інтерпретація отриманих даних

Практичне завдання 4. На основі отриманих даних складіть загальний висновок та рекомендації для обстежуваного.

ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Історія виникнення патопсихології.
2. Методологічні основи патопсихології.
3. Вплив різних загальнопсихологічних теорій на становлення патопсихології (асоціативна психологія, біхевіоризм, гештальтпсихологія, психоаналіз, гуманістична, когнітивна психологія тощо).
4. Критерії «відхилень» від «норми». Загальноприйняті показники, що свідчать про норму функціонування організму і психіки людини.
5. Співвідношення понять норми і здоров'я у сфері психічної і психофізіологічної діяльності людини.
6. Ознаки психічної патології.
7. Важкі психічні порушення та їх лікування
8. Проблема станів між нормою і патологією (акцентуація, девіації та ін.).
9. Підходи до оцінки поведінкової норми, патології і девіацій: соціальний, психологічний, психіатричний, етнокультуральний, віковий, гендерний, професійний, феноменологічний.
10. Психічна адаптація і дезадаптація.
11. Види порушень соціально-психологічної дезадаптації; акцентуація, невроз, особистісні розлади (психопатії), психози.
12. Психологічні синдроми: синдром «відмінника», синдром «самозванця» та ін., та стратегії роботи з ними.
13. Розлади особистості та їх критерії.
14. Шизоїдний розлад.
15. Параноїдальний розлад.
16. Обсесивний розлад.

17. Істеричний розлад.
18. Асоціальний розлад.
19. Пасивно-агресивний розлад.
20. Тривожний розлад.
21. Залежний розлад.
22. Нарцисичний розлад
23. Пограничний розлад особистості.
24. Шизофренія як розлад особистості.
25. Епілепсія як розлад особистості.
26. Способи взаємодії індивіда і середовища.
27. Психози та маячення як їх прояв.
28. Галюцинації як прояв психозів.
29. Афективні порушення: депресія, біполярний розлад.
30. Неврози: істерія, астенія, нав'язливий стан і т.д.
31. Культурно-специфічні синдроми.
32. Методи дослідження в патопсихології, їхня класифікація, особливості застосування.
33. Значення патопсихологічних досліджень для теоретичних питань психіатрії і методологічних питань психології.
34. Спостереження. Бесіда: інтерв'ю, збір і аналіз анамнезу.
35. Приладові психофізіологічні і апаратурні методики.
36. Тести, опитувальники.
37. Проективні методи в патопсихології.
38. Патопсихологічний експеримент. Особливості проведення патопсихологічного експерименту.
39. Основні принципи аналізу і інтерпретації даних.
40. Навчальний експеримент. Технологія проведення, цілі і задачі, організація та етапи проведення.
41. Базові нейропсихологічні поняття та основні напрямки нейропсихології:

клінічна нейропсихологія, експериментальна нейропсихологія, реабілітаційна нейропсихологія і психофізіологічна нейропсихологія.

42. Історичні етапи розвитку нейропсихології як науки.
43. Нейропсихологічне дослідження і його роль у патопсихологічній практиці.
44. Основні нейропсихологічні синдроми.
45. Розлади сенсорно-апперцептивної сфери.
46. Психологія відчуття: абсолютний поріг чутливості, чутливість до розрізнення, адаптація і сенсibiliзація і т.д.
47. Патопсихологія відчуття: класифікація порушень (агнозії, гіперестезії, сенестопатії, синестезії і т.д.), основні критерії диференціації та чинники, що впливають на їх виникнення.
48. Психологія сприймання: види за аналізатором, метою діяльності, аналізатором.
49. Патопсихологія сприймання: психосенсорні розлади (метаморфопсії), ілюзії, галюцинації.
50. Психологія уваги: види та властивості.
51. Патопсихологія уваги: порушення об'єму, спрямованості уваги, надмірна тугорухливість, виснажуваність уваги, синдром дефіциту уваги у дітей.
52. Основні методи дослідження порушень уваги, відчуття, сприймання, працездатності.
53. Психологія пам'яті: види пам'яті, їхня класифікація, механізми запам'ятовування.
54. Патопсихологія пам'яті: амнезії, часткові порушення, парамнезії.
55. Психологічний аспект порушень пам'яті: безпосередньої пам'яті, динаміки мнестичної діяльності, опосередкованої пам'яті, мотиваційного компоненту пам'яті.
56. Особливості порушення пам'яті при психічних захворюваннях органічного генезу.

57. Психологія мислення: операції мислення; мислення та інтелект; розвиток мислення в онтогенезі і його види.
58. Патопсихологія мислення.
59. Клінічна і психологічна феноменологія порушень мислення, основні критерії їх диференціації.
60. Сучасні психологічні концепції про механізми порушень мислення.
61. Порушення операціонального аспекту мислення.
62. Порушення особистісного компоненту мислення.
63. Порушення динаміки діяльності мислення.
64. Характеристика патопсихологічної структури порушень мислення при психічних захворюваннях (шизофренії, епілепсії, енцефаліті, деменції).
65. Психологія мовлення функції і структура.
66. Патопсихологія мовлення: порушення розвитку мовлення, розпад мовлення, Порушення вимовної функції мовлення; порушення комунікативної функції мовлення.
67. Основні методи дослідження порушень пам'яті, мислення, мовлення.
68. Психологія інтелекту: 3 форми інтелектуальної поведінки та 3 форми організації інтелекту.
69. Рівні розвитку інтелекту та його порушення у клінічній психології: деменція, психоорганічний синдром і т.д.
70. Патопсихологічні прояви порушень особистості.
71. Патопсихологічний підхід до вивчення особистісних порушень: методологічні передумови і основні принципи аналізу.
72. Психологія мотивації: ієрархія, функції мотивів.
73. Порушення опосередкованості та ієрархії мотивів, сенсоутворення, порушення підконтрольної поведінки.
74. Психологія емоцій: характеристика за інтенсивністю (настрій, афект)
75. Психопатологія емоцій: патологічний афект, страх, тривога і т.д.
76. Синдроми розладу емоцій, афективні синдроми.

77. Неврози, реактивні стани, психосоматози – прояви несвідомих форм мотиваційної та емоційної сфери психічного життя людини
78. Поняття свідомості у філософії, психології і психіатрії: поняття «ясної» та «потьмареної» свідомості.
79. «Змінені» стани свідомості; психологічна характеристика окремих видів порушення свідомості.
80. Порушення самосвідомості: приглушений стан свідомості, деліріозний, сутінковий та онейроїдний.
81. Розлади самосвідомості: псевдодеменція, деперсоналізація.
82. Основні методичні прийоми дослідження порушень особистості в патопсихології.
83. Порушення формування характерологічних особливостей особистості.
84. Способи взаємодії індивіда з реальністю: пристосування, боротьба, хворобливе протистояння, втеча від реальності, ігнорування.
85. Адиктивна поведінка як різновид девіантної.
86. Делінквентна поведінка як різновид девіантної.
87. Патохарактерологічна поведінка як різновид девіантної.
88. Психопатологічний тип девіантної поведінки поведінка як різновид девіантної.
89. Девіації, зумовлені гіперздібностями людини
90. Сексуальні девіації.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Анатомія, фізіологія, еволюція нервової системи. І. Маруненко, Є. Неведомська, Г. Волковська. Центр учбової літератури, 2021. 184 с.
2. Бакаєв С.Д. Клінічна нейропсихологія: навч. посібник. Київ: Вища шк., 2022. 220 с.
3. Заболотна А.В. Нейропсихологія: підручник. Київ: Вища шк., 2022. 398с.

4. Закалик Г.М., Терлецька Ю.М. Патопсихологія: понятійно-термінологічний словник: Навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. 156 с.
5. Мартинюк А.І. Патопсихологія: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 208с.
6. Максименко С.Д., Чуприков А.П., Прокопович Є.М. та ін.. Патопсихологія. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Видавництво ТОВ “КММ”, 2010. 210 с.
7. Родіна Н.В. Патопсихологія з елементами нейропсихології: навчально-методичний посібник. Донецьк: «Східний видавничий дім», Одеса: ОНУ ім. І.І. Мечникова, 2015. 196 с.
8. Савенкова І.І. Навчально-методичний посібник «Патопсихологія». Миколаїв, 2017. 158 с.
9. Савенкова І.І. Нейропсихологія: навчально-методичний посібник. Миколаїв: МНУ, 2021. 220с.

Додаткова

1. Абрамовіц Дж.С., Джейкобі Р. Дж. Обсесивно-компульсивний розлад у дорослих. Львів: Свічадо, 2018. 156 с
2. Бурлачук Л. Ф. Дослідження особистості в клінічній психології. Київ, 2009.
3. Волошина В.В., Долинська Л.В., Ставицька С.О., Темрук О.В. Загальна психологія: практикум: навчальний посібник. Київ: Каравела, 2010.
4. Вітенко І.С. Медична психологія: підручник для студентів вищих мед.навч. закладів IV рівня акредитації. Київ: Здоров'я , 2007. 208 с.
5. Волошин П.В. Принципи медико-психологічної реабілітації осіб, які постраждали під час виконання службових обов'язків в //Український вісник психоневрології. 2015. Т. 23, вип. 2 (83). С. 105.
6. Волошин П.В., Марута М.О. Стратегія охорони психічного здоров'я населення України: сучасні можливості та перешкоди. // Український вісник

психоневрології. 2015. Т. 23, вип. 1 (82). С. 5 – 11.

7. Герасименко Л.О., Скрипніков А.М., Ісаков Р.І. Психогенні психічні розлади: навчально-методичний посібник. Київ: Медицина, 2021. 364 с.

8. Гузенко В.А. Психологічна діагностика: навчально-методичний посібник. Одеський національний політехнічний університет. Одеса: Букаєв В.В., 2013. 267 с.

9. Горго Ю.П. Психофізіологія (прикладні аспекти): Навч. посібник Київ: МАУП, 2016. 128 с.

10. Даренд Марк В. Тяжкі поведінкові проблеми. Львів: Свічадо, 2018. 190 с.

11. Ентоні М., Рова К. Розлад соціальної тривоги. Львів: Свічадо, 2018.

12. Зінченко С.М. Медична психологія. Розділ «Сексологія та сексопатологія»: Навч. посібник. Київ, 2005. 64 с.

13. Зінченко С.М. Медична психологія. Розділ «Девіантна поведінка»: Навч. посібник. Київ, 2006. С. 38-75. 181с.

14. Збірник тестових завдань з психіатрії: навчально-методичний посібник / Пилягіна Г.Я., Гончар Т.О., Бондарчук А.Г., Зубатюк О.В., Челядин Ю.Я. Київ: Б.в., 2017. 334 с.

15. Ільїна Н.М. Клінічна психологія: навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2020. 163с.

16. Депресія (легкий або помірний депресивні епізоди без соматичного синдрому або з соматичним синдромом: адаптована клінічна настанова, заснована на доказах / Державний експертний центр Міністерства охорони здоров'я України; Асоціація психіатрів України. 2014. 65 с.

17. Коробіцина М.Б. Психологічна діагностика психічних розладів та розладів поведінки у дорослих та відповідні реабілітаційні заходи. Одеса: «Астропринт», 2015. 82 с.

18. Коцан І.Я., Ложкін Г.В., Мушкевич В.І. Психологія здоров'я людини. Луцьк: РВВ «Вежа» ВНУ ім. Лесі Українки, 2009. 316 с.

19. Любан-Плоцца Б., Пельдингер В. Психосоматичний хворий на прийомі у

лікаря. Київ: "АДЕФ-Україна". 1997.

20. Максимова Н.Ю. Психологія адиктивної поведінки. Київ, 2001. 320 с.

21. Медична психологія: підручник / С.Д. Максименко, Я.В. Цехмістер, І.А. Коваль, К.С. Максименко; за загальною ред. С.Д. Максименка. 2-е вид. Київ : Слово, 2014. 516 с.

22. Медична психологія (Том 1)/ Г.Я. Пилягіна, О.О. Хаустова, О.С. Чабан та ін. Вінниця: Нова книга, 2020. 358 с.

23. Мельник А.П. Патопсихологія та спецпрактикум з клінічної психо-діагностики: навч.-метод. посіб./уклад. А.П. Мельник, Л.І. Магдисюк, Т.І. Дучимінська. Луцьк: Вежа-Друк, 2018. 152 с.

24. Моначин І.Л. Зошит-практикум з курсу «Практикум з загальної психології» для студентів спеціальності «Психологія». Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя, 2015. 100 с.

25. Ніконенко Ю.П. Клінічна психологія: Навчальний посібник. Вид. КНТ Київ, 2016, 369 с

26. Основи медичної психології: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. мед. навч. закл. IV рів. акред. та лік.-інтерн. / Ждан В.М., Скрипніков А.М., Животовська Л.В. та ін. Полтава: ТОВ «АСМІ», 2014. 255 с.

27. Посттравматичний стресовий розлад: адаптована клінічна настанова, заснована на доказах / Державний експертний центр Міністерства охорони здоров'я України; Асоціація психіатрів України; Всеукраїнське громадське об'єднання родин загиблих та безвісти зниклих, учасників антитерористичної операції, ветеранів війни та активістів волонтерського руху «Крила 8 сотні». 2016. 164 с.

28. Психіатрія і наркологія: підручник / В.Л. Гавенко, В.С. Бітенський, В.А. Абрамов та ін.; за ред. В.Л. Гавенка, В.С. Бітенського. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ: ВСВ "Медицина", 2015. 512 с.

29. Психіатрія: Підручник / За ред. В.М. Козідубової, В.М. Кузнецова, В.А. Вер-бенко, Л.М. Юр'євої, О.О. Фільца, І.О. Бабюка. Харків: Оберіг, 2013. 1164 с.

30. Рекурентні депресивні розлади: адаптована клінічна настанова, заснована

на доказах / Державний експертний центр Міністерства охорони здоров'я України; Асоціація психіатрів України. 2014. 457 с.

31. Родіна Н.В. «Патопсихологія з елементами дефектології» (за кредитно-модульною системою) Методичні рекомендації по організації самостійної роботи студентів по спецпрактикуму ОНУ, ІМЕМ. Одеса, «Негоціант», 2007. 40 с.

32. Селюцький А. І. Психопатологія дитячого віку. Київ., 1997. 295 с.

33. Стець В.І., Хавула Р.М. Патопсихологія: [навчально-методичний посібник] Дрогобич : Видавничий відділ ДДПУ ім. І. Франка, 2015. 240с.

34. Столяренко О.Б. Психологія особистості. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 280 с.

35. Свааб Д.Ф. Наш творчий мозок. Харків: Клуб Сімейного Дозвілля, 2019. 463 с.

36. Титаренко Т.М. Психологічне здоров'я особистості: засоби самопомоги в умовах тривалої травматизації : монографія. Нац. акад. пед. наук України, Ін-т соц. та політ. психології. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2018. 160 с.

37. Турецька Х., Гурська Т. Патопсихологія: навчальний посібник. Тернопіль: Навчальна книга. Богдан, 2015. 160 с.

38. Bleuler E. Lehrbuch der Psychiatrie. Berlin: Springer, 2012. 224 p

ЕЛЕКТРОННІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського

2. <http://www.scilib.univ.kiev.ua> – бібліотека Київського національного університету ім. Тараса Шевченка

3. <http://library.zu.edu.ua> - бібліотека Житомирського державного університету імені Івана Франка.

4. <http://www.ukma.kiev.ua> – наукова бібліотека Національного університету Києво-Могилянська академія

5. <https://core.ac.uk/search> - ресурс для пошуку результатів досліджень відкритого доступу з репозиторіїв і журналів

6. <http://www.nbuv.gov.ua/portal> - Наукова періодика України
7. <http://neirocentr.com.ua> - Центр дитячої та підліткової нейропсихології
8. <http://ipz.org.ua/index.php/vydavnytstvo/94-knyhy-3/190-protokoly-z-diahnostyky-ta-terapii-ptsr-ni> Протокол з діагностики та терапії ПТСР NICE
9. <http://ipz.org.ua/index.php/vydavnytstvo/94-knyhy-3/190-protokoly-z-diahnostyky-ta-terapii-ptsr-nice> Синапсис діагностичних критеріїв DSM-V та протоколів NICE для діагностики та лікування основних психічних розладів у дітей та підлітків.

Навчальне видання

ПАТОПСИХОЛОГІЯ

Електронні методичні рекомендації
до семінарських занять та самостійної роботи
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 053 Психологія

Електронне практичне видання

Укладачі:

Родіна Наталя Володимирівна

Коваль Ганна Шаміліївна

В авторській редакції

Затвердж. авт. . Шрифт Times New Roman.

Системні вимоги: операційна система сумісна з програмним
забезпеченням для читання файлів формату PDF.

Обсяг 120 МБ. **Зам. №** .

Видавець і виготовлювач

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4215 від 22.11.2011 р.

65082, м. Одеса, вул. Єлісаветинська, 12, Україна

Тел.: (048) 723 28 39, e-mail: druk@onu.edu.u